

statím. Mnohem výhodnější by byla demonstrace modernizačních přístupů v kontextu menších zemí s určitou kulturní dispozicí pro dělbu a kontrolu moci. To se ostatně projevuje v příspěvku K. Mánicke-Gyöngyösi, který po-

važují za velmi zdařilý právě v tomto ohledu: výstižně ukazuje na dynamiku a rozmanitost současných změn i možnosti jejich institucionální.

Karel Müller

Robert F. Murphy: Úvod do kulturní a sociální antropologie

Praha, SLON 1998, 267 s.

Murphyho *Úvodem do kulturní a sociální antropologie* se čtenářům dostává do rukou kniha s ambicemi představit v co největším záběru tuto dynamicky se vyvíjející vědní disciplínu. Vedle editorského počínu Josefa Wolfa *Kulturní a sociální antropologie* (1971), popř. jeho práce *Člověk a jeho svět* (1992), které se nedostalo většího ohlasu, a výboru z hesel *Velkého sociologického slovníku* vztahujících se ke kulturní a sociální antropologii *Sociální a kulturní antropologie* (1993), existují v českém prostředí pouze dvě práce, které snesou srovnání s recenzovanou knihou.

První je dvoudílné skriptum Václava Soukupa *Americká kulturní antropologie* (1992), později přepracované pro knižní vydání pod názvem *Dějiny sociální a kulturní antropologie* (1. vydání z roku 1994). Druhou prací je kniha Iva T. Budíla *Mýtus, jazyk a kulturní antropologie* (1. vydání z roku 1992). Zatímco Soukup preferuje diachronní výklad, Budílov záběr je mnohem širší: spolu s historickým přehledem názorových směrů uvádí i antropologický pohled na úlohu jazyka a náboženství. Murphyho *Úvod* tedy nepřihází do prázdného prostoru.

Samotná kniha je členěna do desíti kapitol (Prolog, Kultura a lidská situace, Společenské systémy, Manželství a rodina, Příbuzenské systémy, Ekologie a hospodářství, Řád a autorita, Náboženství, Vyvíjející se svět, Terénní výzkum), každá z nich se pak ještě dále dělí na podkapitoly. Na závěr knihy je připojen slovníček nejčastěji používaných odborných termínů, seznam doporučené literatury, dobrou orientaci v knize umožňuje kvalitní rejstřík. Zájemci o hlubší studium ocení i odkazy na literaturu v češtině. V neposlední řadě je třeba zmínit doslov překladatelky doplněný o stručný životopis autora.

Samotný Murphy je silně ovlivněn psychoanalýzou, z jejích pozic se snaží také vysvětlovat mnohé typy chování, nebo naopak, jejich tabuizování. Tak např. tabu incestu víceméně hodnotí ne jako biologickou vlastnost ve stejné míře a stejným způsobem náležící každému jednotlivci, ale jako kulturní prvek. Avšak jím vykládané četnosti sexuálního zneužívání v rodinách nebo od kultury ke kultuře lišící se okruh příbuzných, kterých se vlastní tabu incestu týká spolu s poukazem na fakt, že některé společnosti preferují sňatky určitých příbuzných, lze jen s přemáháním hodnotit jako projev oidipovského komplexu.

Další z mnoha obecně sdílených představ, k nimž se Murphy kriticky vyjadřuje, je odmítání myšlenek K. Lorenze a E. O. Wilsona o lidské teritorialitě jako antropologické konstantě. Etologům, a potažmo i sociobiologům vyčítá, že se snaží objasnit svět zvířat a lidí na základě analogie. To, co nazýváme teritorialitou, tedy obranu zdrojů obživy a sídel, je pro Murphyho dáno prostou snahou přežít (s. 28).

Kniha odráží Murphyho dlouholetou pedagogickou praxi, působil na Univerzitě v Berkeley a na Kolumbijské univerzitě, a zároveň jeho zkušenosti z antropologického výzkumu v terénu: jedním z témat, kterým se věnoval, bylo studium indiánského kmene Munduruků. Murphy si však ve svém výkladu nepomáhá pouze příklady z exotických končin, tradičně vyhrazených zkoumání etnologů a antropologů. Na zajímavých sondách do amerického způsobu života se čtenáři ukazuje, že současná antropologie má co říci i k moderním společnostem.

Při vlastním výkladu probíraných tematických okruhů je kladen důraz na srovnávání kulturních faktů z (euro)americké oblasti, čtenářem přijímaných jako samozřejmost, s poznatky získanými u jiných společností. Tak např. autor v souvislosti s diskusí o zakotvení monogamie upozorňuje na tvrzení, že vysoká rozvodovost manželských párů je jevem, který